

שית זונה ונצרת לב' – מקום ערותה מופקר ומגולה לכל, ועושה מצור על לב בני אדם להכשילם. ושית זונה, הוא נוטריקון של שחזות, ומוכח שהוא לשון גילוי ערוה.

שנינו במשנה: הרחלים יוצאות כבולות. מבררת הגמרא: מאי – מה הפירוש כבולות. משיבה הגמרא: שםכפלין – שקושרים את האלה שלהן למטה, כדי שלא יעלו עליהן החרקים. שואלת הגמרא: מאי משמע דהא כבול לישנא דלא עבדי פירי הוא – מנין לנו שלשון כבול, משמעותו הוא דבר שאינו עושה פירות. משיבה הגמרא: דכתיב – שנאמר בדברי חירם על עשרים הערים שנתן לו שלמה ולא ישרו בעיניו (מלכים א' ט יג) 'מִן הָעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נָתַתְּ לִי אֲחִי, וַיִּקְרָא (לחן) [לָהֶם] אֶרֶץ כְּבֹול עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וּמִמּוֹ אֶרֶץ כְּבֹול, אֲמַר רַב הוּנָא שֶׁהָיוּ בָּהּ בְּנֵי אָדָם שֶׁמְכַוְּלִין – עוֹטְפִים וְקוֹשְׂרִים, כְּלוּמַר מְשׁוּפָּעִים בְּכֶסֶף וּבָזָבָה. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: אֲמַר לֵיהּ רַבָּא, אִי הָכִי – אִם כֵּן הָיִינוּ דְּכַתִּיב – מִה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'כִּי לֹא [וְלֹא] יִשְׂרׁוּ בְּעֵינָיו, אֵינוּ מוֹבֵן, וְכִי מִפְּנֵי שֶׁמְכַוְּלִין בְּכֶסֶף וּבָזָבָה לֹא יִשְׂרׁוּ בְּעֵינָיו. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא, אֵין – אֲבָן, בִּינּוֹן הַתִּיבִּיר וּמִפְּנֵי לֹא עָבְדִי עֲבִידָתָא – מאחר והם עשירים ומפונקים אינם עושים את עבודת המלך. והיינו לשון כבול, שאינם עושים פירות למלך. מביאה הגמרא הסבר נוסף מהו ארץ כבול: רב נחמן בר יצחק אמר, ארץ חומטון היתה – אדמה מלוחה ומבוקעת, ומשום כך לא ישרה בעיני חירם, ואמאי קרי לה – ומדוע קרא לה חירם ארץ כבול, משום דמשתתנא בה פרעא – שרגל אדם שקועת בה עד כבלא ו-הקרטול. ואמרי אינשי – ורגילים בני אדם לומר, ארעא מכבלא דלא עבדי פירי – ארץ כבולה שאינה עושה פירות. הרי ש'כבול' היינו דבר שאינו עושה פירות.

שנינו במשנה: הרחלים יוצאות כשון כבונות. מבררת הגמרא: מאי – מה הפירוש כבונות. משיבה הגמרא: שםכפנין אותו למית – שבים לידות כורכים עליו בגד, ומחברים אותו בקרסי מתכת, כדי שישאר הצמר נקי, ויהיה ראוי לעשות ממנו בגדים שעושים אותם מצמר לבן ורר, פדתנן לגבי מראות נגעים (נגעים פ"א מ"א), מראה השאת הוא בצמר לבן – צמר נקי. והתבאר מאי – מדוע צמר לבן, אמר רב כיכי בר אבין, בצמר נקי של כבש בן יומא – ביום היוולדו, שםכפנין אותו למית.

שנינו במשנה: והעצים יוצאות צרורות, רבי יוסי אוסר וכו', רבי יהודה אומר עצים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב. הגמרא דנה מהו פסק ההלכה במחלוקת זו: איתמר, רב אמר הלכה פרבי יהודה שצרורות ליבש מותר, וצרורות לחלב אסור, ושמואל אמר הלכה פרבי יוסי שאף צרורות ליבש אסור. ואיכא דמתני להא שמעתא באפי נפשיה – ויש ששנו את מחלוקת רב ושמואל כמימרא בפני עצמה, ולא שאמרו את דבריהם על דברי המשנה, וכך שונים הם את דבריהם, רב אמר דליבש מותר ולא לחלב (וכרבי יהודה) ושמואל אמר אחר זה ואחר זה אסור וכרבי יוסי. ואיכא דמתני לה – ויש ששנו את דברי שמואל שפסק הלכה בענין זה, אהא – על ברייתא זו, ששנינו בברייתא, עצים יוצאות צרורות ליבש, אבל לא לחלב. משום רבי יהודה בן בתירא אמרו, אכן כך היא ההלכה, שליבש מותר ולחלב אסור, אבל מי מפסי – מי מטיל גורל ומבחין איזו מהן צרורה כדי ליבש ואיזו לחלב, ומתוך (ו-וכיון) שאין מפירים בך, ודוראה אותן צרורות יאמר שבודאי לחלב הן צרורות ויבוא להתיר בכל אופן, לפיכך גזרו ואמרו אחר זה ואחר זה – בין לחלב ובין ליבש, אסור. ועל ברייתא זו אמר שמואל, ואמרי לה – ויש אומרים שדבר זה אמר רב יהודה אמר ו-בשם שמואל, הלכה פרבי יהודה בן בתירא. ומביאה הגמרא עוד דעה כיצד יש לפסוק במחלוקת זו: כי אהא – כשבא רבין מארץ ישראל לבבל, אמר שכן אמר רבי יוחנן, הלכה בתנא קמא של משנתנו שמתיר בין בצרורות ליבש ובין בצרורות לחלב.

משנה

המשנה מפרטת את הדברים שאסור לבהמה לצאת עמם בשבת:

ובמה בהמה אינה יוצאה בשבת לרשות הרבים, לא יצא גמל במטולטלת – כר קטן מלא מוכין שנותנים לגמל תחת זנבו, והוא קשור בזנבו, שמא תיפול ממנו ויביאה בידו. ולא יצא לא עקוד – ידיו ורגליו קשורים ביחד שלא יברח, ולא רגול – ידו כפופה על זרועו וקשורה, וכן לא יצאו כך שאר כל הבהמות. לא יקשור גמלים זה בזה – חבל של גמל זה לגמל שלפניו וימשוך את הראשון וכולם ימשכו אחריו, אבל מכנים כמה חבלים לתוך ידו כשכל חבל קשור לגמל אחר וימשוך. ובלבד שלא יברוך את החבלים על ידו.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא המבארת את האופן המותר והאסור לצאת במטולטלת: תנא, לא יצא הגמל במטולטלת הקשורה לו בזנבו בלבד, אבל יוצא הוא במטולטלת הקשורה בזנבו ובחומרתו – דבשתו, שכיון שקשורה בשניהם אינה נופלת ממנו. ומביאה הגמרא אופן נוסף שמותר לצאת במטולטלת: אמר רבה בר רב הונא, יוצא הגמל במטולטלת הקשורה לה בשייליתה, שכיון שאם תנסה לנתק את המטולטלת זה יכאיב לה, לא תנתק את המטולטלת, ואין לחשוש שתיפול.

שנינו במשנה: לא יצא הגמל לא עקוד ולא רגול. הגמרא מבארת מהו עקוד ומהו רגול: אמר רב יהודה, עקוד, היינו עקידת יד ורגל אחד הידים ואחד הרגלים קשורים יחד, כעקידת יצחק בן אברהם. רגול, שלא יכוף ידו אחת כלפי מעלה על גבי זרועו ויקשור, כדי שישתמש רק בשלש רגלים ולא יברח.

הגמרא מקשה על רב יהודה מברייתא: מיתיבי, עקוד היינו קשור בשתי ידים ביחד, ושתי רגלים – או שתי רגלים ביחד, ורגול היינו שלא יכוף ידו על גבי זרועו ויקשור, הרי שעקוד, הוא כשקשור שתי ידים יחד או שתי רגלים יחד, ולא כשקשור יד ורגל. מתרצת הגמרא: הוא דאמר בי האי תנא – רב יהודה אמר כדעת תנא זה שבברייתא, דתניא, עקוד זהו עקידת יד ורגל, או שתי ידים ושתי רגלים, רגול שלא יכוף ידו על גבי זרועו ויקשור. הגמרא שבה ומקשה: ואכתי לא דמי – ועדיין דברי רב יהודה אינם מתאימים עם דברי התנא, שדרי, בשלמא דברי הברייתא ברישא שעקידת יד ורגל היינו עקוד, ודברי הברייתא אסיפא שרגול היינו שלא יכוף ידו על זרועו, ניהא – מתאימים עם דברי רב יהודה, אבל מיצעתא – אמצע דברי הברייתא, שאמרה שגם קשירת שתי ידים או קשירת שתי רגלים היינו עקוד ואסור לצאת כך בשבת, קשיא – קשה מהם על רב יהודה, שלדעתו אין נקרא עקוד רק בעקידת יד ורגל כיצחק בן אברהם. מתרצת הגמרא: אלא, הוא דאמר בי האי תנא – רב יהודה אמר כדעת תנא זה שבברייתא אחרת, שאמרה, עקוד, היינו עקידת יד ורגל כיצחק בן אברהם, רגול שלא יכוף ידו על גבי זרועו ויקשור.

שנינו במשנה: ולא יקשור גמלים זה בזה וימשוך. מבררת הגמרא: מאי טעמא. משיבה הגמרא: אמר רב אשי, משום דמיתחי במאן דאזיל לחיננא – לפי שהוא נראה כדולף לשוק למוכרם. שנינו במשנה: אבל מכנים חבלים לתוך ידיו וימשוך, ובלבד שלא יכרוך. הגמרא מבארת מדוע אסור לכרכם על ידו: אמר רב אשי, לא שנו – לא נשנה דין זה שאסור לכרוך את החבלים אלא לענין איסור בלאים, ואינו ענין לאיסורי שבת. מבררת הגמרא: בלאים דמאי – איזה סוג כלאים מדובר כאן, אילימא בלאים דאדם – אם נאמר שיש כאן איסור כלאים משום שהחבלים הכרוכים סביב ידו קושרים אותו עם הגמלים, וכשהם מושכים דבר נמצא אדם וגמל מושכים ביחד, יש להקשות על כך, והתנן (כלאים פ"ח מ"ו) אדם מותר עם פולם – עם כל הבהמות לתרוש ולמשוך, ואין בו איסור כלאים. אלא ודאי איסור כלאים שאמר רב אשי, היינו בלאים דחבלים, שכיון שחלק מהחבלים עשויים מצמר וחלק עשויים מפשתן, וכשיכרכם ביחד על ידו היא תתחמם, יש כאן משום כלאים, ואף על פי שיש להקשות, (והתניא) [והתנן] (כלאים פ"ט מ"י), התובך תכפיף –

המשך ביאור למסכת שבת ליום שני עמ' א

1 התוחב תחיבה אַחַת בבגדים שאחד עשוי מצמר ואחד עשוי
2 מפשתים, וכגון שהעביר מחט פעם אחת בשניהם או שקשרם בקשר
3 אחד, אֵינָה חִיבוּר ואין זה כלאים. ואם תחיבה אחת אינה חיבור, כל
4 שכן שכריכה על ידו אינה חיבור. משיבה הגמרא: לְעוֹלָם איסור
5 כלאים שיש כאן, הוא משום כְּלָאִים דְּחֻבָּלִים, וְהָכִי קָאָמַר – וכך
6 היא כוונת התנא, וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִכְרוֹף על ידו וְיִקְשׁוּר את הכריכה
7 בשני קשרים, שאז יהיה אסור משום כלאים.
8 הגמרא מבארת באיזה אופן מותר להכניס חבלים בידו ולמשוך: אָמַר
9 שְׁמוּאֵל, מה ששנינו שמותר להכניס כמה חבלים לידו ולמשוך, היינו
10 וּבְלִבָּד שְׁלֹא יֵצֵא ראש ה[חבל] מִתַּחַת יָדוֹ כלפי מטה טַפַּח, לפי

11 שנראה שנושא אותו בידו ולא ניכר שהוא מאפסר הגמלים. מקשה
12 הגמרא: איך יתכן שאמר שמואל, שאסור שיצא החבל מתחת ידו
13 טפח, וְהָא תַּנָּא דְּבִי שְׁמוּאֵל – והרי שנינו בברייתא שנשנתה בבית
14 מדרשו של שמואל, שלא יצא החבל מתחת ידו טַפַּחַיִּים, אבל טפח
15 משמע שמותר. מתרצת הגמרא: אָמַר אֲבִי, הִשְׁתָּא – מעתה, דְּאָמַר
16 שְׁמוּאֵל טַפַּח וְתַנָּא דְּבִי שְׁמוּאֵל טַפַּחַיִּים, יש לנו לומר, שכשאמר
17 שְׁמוּאֵל וּבְלִבָּד שלא יצא טפח הֶלְכָּה לְמַעֲשֵׂה אֶתָּא לְאַשְׁמְעִינָן –
18 כוונתו שהבא לשאול כיצד ינהג אומרים לו שלא יוציאנו טפח מתחת
19 ידו, כדי שלא להקל באיסורים, אולם מן הדין עד טפחיים אין איסור.

שבת דף נד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (לים שני) קמה

עוד שנינו: ואין האילים הַקְּבִירִים יִצְאֵין פְּעֻלָּה שתחת האליה שלהן.
מבאר הגמרא: עושים להם עגלה בִּי הֵיכִי דְלֹא לְחַמְטָן אֱלִיָּיתָהּ
– כדי שלא תיפצע האליה מן הסלעים והטרשים, שמאחר שהיא
רבה, שאין בה עצם אלא שומן עב, פעמים שמרוב כבדה היא נגרת
על הארץ ונשחתת.
הגמרא מביאה מחלוקת בביאור דין רחלים האמור במשנה. שנינו
במשנה: ואין הרחלים יִצְאֹת חֲנוּנוֹת. וְיָתִיב רַב אֶחָא בַּר עֲזֵרָא
קָמִיה דְּרַב חֲסִדָּא, וְיָתִיב וְקֶאֱמַר, 'חֲנוּנוֹת' היינו שִׁמְשָׁעָה שְׁנוּזִין
אוֹתָהּ – את הרחל, שוֹמְנִין לָהּ עֵקֶב – טובלים עבורה צמר גפן או כל
דבר רך, בְּשֶׁמֶן, וּמְנִיחִין לָהּ עַל פְּדֻחָתָהּ – (מִצְחָהּ) עד שיגדל צמורה,
כִּדִּי שְׁלֹא תִצְמָן.
אָמַר לִיה רַב חֲסִדָּא לרב אחא, אין הדרך להחשיבה ולעשות לה כך,
שֶׁאֵם בֶּן, עֲשִׂיתָהּ – נהגת ברחל זו כחשיבותו של מֶר עֲזִיקָא, שהיה
עשיר ואב בית דין.
ולכן מפרשת הגמרא: אֶלָּא יָתִיב רַב פֶּפְאָ בַּר שְׁמוּאֵל קָמִיה דְּרַב
חֲסִדָּא, וְיָתִיב וְקֶאֱמַר, 'חֲנוּנוֹת' פירושו, שִׁמְשָׁעָה שְׁבוּרָתָה לִלְדָּה,
שׁוֹמְנִין לָהּ שְׁנֵי עֲזָקִין שֶׁל שֶׁמֶן – שתי חתיכות של דבר רך בשמן,
וּמְנִיחִין לָהּ, אֶחָד עַל פְּדֻחָתָהּ וְאֶחָד עַל הָרָחֵם, כִּדִּי שֶׁתִּתְחַמֵּם.
אָמַר לִיה רַב נַחֲמָן לרב פפא, אף בכך אין דרכה, שֶׁאֵם בֶּן, עֲשִׂיתָהּ
וְלָתֵם, אשתו של רב נחמן, שהיתה בתו של ראש הגולה, ואשת אב
בית דין וחשובה.
ולכן מפרשת הגמרא: אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא, עֵין אֶחָד יֵשׁ בְּכַרְפֵּי הָיִם
וְחֲנוּן שֶׁמֶן, וּמְכִיבִין קִיסָם מִמֶּנּוּ, וּמְנִיחִין לָהּ לְרַחֵל בְּחוֹמְטָהּ כִּדִּי
שֶׁתִּתְעַשֵּׂשׂ וְיִפְּלוּ דְרֵנִי – (תולעים) שבראשָׁה.
מקשה הגמרא: אִי הֵכִי, מדוע נוהגים כן דווקא בנקבות, כפי שמשמע
מלשון המשנה 'רחלים', לכבשים וזָכָרִים נִמֵּי יַעֲשׂוּ כֵן. מתרצת
הגמרא: הזכרים אינם צריכים לכך, שֶׁכֵּין דְּמִנְחָתִי וְזָכָרִים בְּהִדְרִי,
כִּמְלִיא נִפְּלִין – מתוך שמתנגחים בראשם זה עם זה, נופלים התולעים
ממילא.
שְׁמַעְיִן וְיִרְאָא אָמַר, חֲנוּנוֹת היינו קִיסָמָא דְרִיתָמָא – קיסם מעץ
הרותם הוא שמניחים לה בחוטמה.
מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא לשיטתו דְּרַב הוּנָא, שביאר שמניחים על
אפה מעץ חֲנוּן, הֵינּוּ דְקִתְנֵי חֲנוּנוֹת, מלשון 'חֲנוּן', אֶלָּא לְרִבְנָן –
שאר החכמים, מֵאִי 'חֲנוּנוֹת', מתרצת הגמרא: לפי דְּעִבְדִּין לָהּ
מִלִּיתָא דְּמִרְחֻמִּין עֲלִיהֶן – שעושים עבורן הדברים הללו מתוך
רחמים וחמלה עליהן, לִכְךָ נִקְרָאוּ 'חֲנוּנוֹת', מלשון חֲנִינָה.
שנינו במשנה: ואין העגל יִצְאָ בְּנִימוֹן. מבררת הגמרא: מֵאִי עֵגֶל
בְּנִימוֹן, מבאר הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא, גִּימּוֹן הוא בַּר נִירָא – עול
קטן, ומניחים אותו לעגל בצווארו, שיתרגל לכפוף ראשו כשיגדל.
אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, מֵאִי מְשַׁמֵּעַ דְּהָאִי גִימּוֹן לִישְׁנָא דְמִיכָּה – היכן
מצינו שגימון זה לשון שפיפות הוא, שֶׁלֹּכַךְ נִקְרָא העול 'גִּימּוֹן', דְּכִתִּיב
בְּתוֹכָתָהּ הַנְּבִיא (ישעיה נח ה) הִלְבֵּךְ בְּאֶזְמֶן רֹאשׁוֹ, ולכן נקרא אותו
העול גִּימּוֹן, שעל ידו כופף העגל ראשו כאגמון.
שנינו במשנה: וְלֹא יִצְאָת פָּרָה בְּעֹזֵר הַקּוֹפֵר. מבאר הגמרא:
דְּעִבְדִּי לָהּ – מניחים לה עור הקופר על דדיה, בִּי הֵיכִי דְלֹא לְמַצִּיחָהּ
יָאֵלִי – כדי שלא ינקו ממנה עלוקות, ששער עור הקופר חד כמחט,
והעלוקות מתרחקות ממנו.
עוד שנינו: וְלֹא יִצְאָת בְּרִצְעָה שְׁבִין קֶרְנֵיהָ. מבאר הגמרא: אִי
לָרֶב – אם נפרש המשנה לשיטת רב, שסובר (לעיל נב), שכל שהוא
שמירה יתירה, נחשב כמשאוי ואסור לבהמה לצאת בו בשבת,
(דְּאָמַר) כוונת המשנה, שֶׁכֵּין מוֹנַחַת הַרְצוּעָה לָנוּי, כגון, שצובעים
וקולעים הרצועה ומניחים אותה בין קרני הפרה, וְכֵן שֶׁהִיא מוֹנַחַת
לְשִׁמְרָה, שקושרים הרצועה לבהמה ואוחזים בה אֶסוּר, שאין הפרה
צריכה לשמירה זו, שדרך להוליכה לפניו בלא אחיזה, ודרי זו
שמירה יתירה ומשאוי היא. אִי לְשְׁמוּאֵל – ואם נפרשה לשיטת
שמואל, שסובר ששמירה יתירה אינה משוי ומותר, (דְּאָמַר) כוונת
המשנה, שרק ברצועה המונחת לָנוּי אֶסוּר, אבל אם היא מונחת
לְשִׁמְרָה, מוֹתֵר.

המשך בעמוד קלו

מקשה הגמרא: אִיךָ אָמַר שמואל שאסור שיצא החבל תחת ידו טפח,
וְהִתְנִיָּא, וּבְלִבְדִּי שִׁנְיָבִיהָ את החבל מִן הַקֶּרֶקַע טַפָּח, ומשמע שאין
איסור במה שיצא החבל מתחת ידו, ורק צריך שיהיה גבוה מהקרקע
טפח. מתרצת הגמרא: בִּי תִנְיָא הֵיכִי בְּחִבְלָא דְבִינֵי בִינֵי – כוונת
הברייתא הזאת, היא לחבל שבין ידו לגמל, שכל גבוה טפח מן
הקרקע נראה שהבהמה נמשכת על ידו וניכר שהחבל קשור בה
לשמירה, אבל אם אינו גבוה טפח מן הקרקע לא ניכר שאוחז הוא
בידו את החבל, ונראה החבל כמשוי לבהמה.

משנה

משנתנו ממישיכה לעוסק בדברים שאין הבהמה יוצאת עמהם בשבת:
אין חמור יִצְאָ בְּמִרְדַּעַת בְּזִמָּן שְׁאִינָה קְשׁוּרָה לוֹ מערב שבת. וְלֹא
בְּזִוּג – ואין יוצא עם פעמון שדרך לתלותו בצוואר הבהמה להשמיע
קול בהליכתה, אֶפֶס עַל פִּי שְׁהוּא פְּקוּק – חללו סתום ואין העינבל
שלו מקשקש ומשמיע קול. וְלֹא יִצְאָ החמור בְּסוּלָם שֶׁבְּצוּאָרוֹ –
עצים הקשורים על צווארו בשתי וערב כעין סולם, וְלֹא בְּרִצְעָה
שְׁקוּשִׁים בְּרִגְלָו. ואין התרנגולים יִצְאֵין בְּחוּטִין הכרוכים להם,
וְלֹא בְּרִצְעָה שְׁבִרְגְלֵיהֶם. ואין האילים הַקְּבִירִים יִצְאֵין פְּעֻלָּה קטנה
שֶׁקְשׁוּרָה תַּחַת הָאֵלִיָּה שֶׁלֶּהֶן בכדי להגן עליה שלא תיגרר על גבי
הארץ. ואין הרחלים יִצְאֹת חֲנוּנוֹת, ואין העגל יִצְאָ בְּנִימוֹן –
עול קטן המונח לו על צווארו. וְלֹא יִצְאָת פָּרָה בְּעֹזֵר הַקּוֹפֵר – עור
של קיפור, ששערותיו חדים כמחט, וקושרים אותו בדדי הפרה כדי
ששרצים לא ינקו ממנה. וְלֹא בְּרִצְעָה שְׁקִלּוּעָה בִּין קֶרְנֵיהָ, מפני
שהיא משאוי לה.
המשנה מביאה את מנהגו של רבי אלעזר בן עזריה בענין זה: פָּרְתָהּ
שֶׁל רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הִיתָה יִצְאָה בְּרִצְעָה שְׁבִין קֶרְנֵיהָ, שסבר
שאין הרצועה משאוי, והיה זה שְׁלֹא בְּרִצְוֹן חֲכָמִים.

נמרא

הגמרא מבאר את דיני המשנה. שנינו במשנה, אין החמור יוצא
במרדעת שאינה קשורה. מבררת הגמרא: מֵאִי מְשַׁמָּא, כלומר,
באיזה אופן נאמר האיסור. מבאר הגמרא: בְּדִמְחָתָן – כפי
שהתפרש לעיל (נב), כאשר המרדעת אינה קשורה לו מערב שבת,
כלומר, אינה קשורה פירושו, שאינה קשורה מערב שבת, אף אם
עתה קשורה היא, שלא הותר להוציא חמור בשבת עם מרדעת על
גבו אלא אם כן קשורה מערב שבת, ואם לא נקשרה מערב שבת,
אסור.
שנינו במשנה: וְלֹא יִצְאָ החמור בְּזִוּג אֶפֶס עַל פִּי שְׁהוּא פְּקוּק.
מבאר הגמרא: הטעם שאסור, מִשּׁוּם דְּמִיחָתִי בְּמָאן דְּאִזִּיל לְחִינָנָא
– משום שנראה כאילו מוליכו לשוק למכרו, שאז הרגילות לתלות
עליו זוג לייפותו, ומשום מראית העין אסרוהו חכמים.
שנינו במשנה: וְלֹא יִצְאָ החמור בְּסוּלָם שֶׁבְּצוּאָרוֹ. מבאר הגמרא:
אָמַר רַב הוּנָא, סולם היינו בִּי לֹעֶזָא – בית לחי, כלומר עצים קלועים
הקשורים לצד לחי החמור. וְלִמָּא עֲבָדִי לִיה, לְהִיכָא דְאִית לִיה
מִכָּה – למקרה שיש לחמור מכה בצווארו או בגבו, וקושרים לו זאת
דְּלֹא תִדָּר חֵיוֹף בִּיה – שלא יחזיר ראשו ויחכך בשיניו את המכה.
עוד שנינו: וְלֹא בְּרִצְעָה שְׁבִרְגְלָו. מבאר הגמרא: דְּעִבְדִּי לִיה
לְגִיזָרָא – עושים לו כן בשביל לחבוש את רגליו, כלומר, בהמה
פסיעותיה קצרות ונוקשות רגליה זו בזו בשעת הליכתה ופוצעת
עצמה, עושים לה טבעת מחבלים או מעור, וקושרין לה מעל
פרסותיה, בכדי להרחיקן זו מזו.
עוד שנינו: ואין התרנגולים יִצְאֵין בְּחוּטִין. מבאר הגמרא: דְּעִבְדִּי
לִיה סִימָנָא – קושרים להם החוט לסימן, בִּי הֵיכִי דְלֹא לִיחְלָפוּ –
בשביל שלא יתחלפו בתרנגולים אחרים.
עוד שנינו: וְלֹא יִצְאֵין התרנגולים בְּרִצְעָה שְׁבִרְגְלֵיהֶם. מבאר
הגמרא: דְּעִבְדִּי לִיה, בִּי הֵיכִי דְלֹא לִיחְלָפוּ מֵאִנִּי – כדי שלא יוכלו
להרים רגליהם הרבה ולשבור כלים.

1 הגמרא מבארת המעשה המובא בסוף המשנה. שנינו במשנה: פָּרְתוּ
2 שֶׁל רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הִיתָה יוצאה ברצועה שבין קרניה. תמהה
3 הגמרא: וַחֲדָא פָּרָה הָיְתָה לִיה – וכי רק פרה אחת היתה לו לרבי
4 אלעזר בן עזריה, שאומרת המשנה 'פרתו', וְהָא אָמַר רַב וְאָמַרִי לָהּ
5 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, תְּרִיסָר אֲלֵפֵי עֲגָלֵי הָוָה מַעֲשֶׂה, במעשר
6 בהמה, רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַעֲדִירָהּ, כָּל שֶׁתָּא וְשֶׁתָּא – בכל שנה
7 ושנה, ואם כן פרות רבות היו לו. מתרצת הגמרא: תָּנָא – התבאר
8 בברייתא, לֹא שָׁלוּ הִיתָה פרה זו, אֲלָא שֶׁל שְׂכִינְתּוֹ הִיתָה, וּמִתּוֹךְ
9 שֶׁלֹּא מִיָּחָה בָּהּ שֶׁלֹּא תצא בכך, נִקְרָאתָ עַל שְׁמוֹ.
10 מביאה הגמרא עוד בענין מחאה על דבר עבירה: רַב וְרַבִּי חֲנִינָא
11 וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַב חֲבִיבָא מִתְּנּוּ – שנו את המימרא להלן. הגמרא
12 מפסיקה לרגע את דבריהם ואומרת: בְּכוּלֵיהּ דְּסֻדְר מוֹעֵד, כָּל כִּי
13 הָאִי זוּנָא – בכל מקום בסדר מועד, שמובא דבר מה בשם ארבעת
14 חכמים אלו ביחד, חֲלוּפֵי רַבִּי יוֹחָנָן – יש מחליפים ומוציאים את שמו

15 של רבי יוחנן מן המימרא, וּמַעֲיִיל – ומכניסים את שמו של רַבִּי יוֹנָתָן
16 תחתיו. וכך אמרו אותם חכמים: כָּל מִי שֶׁאִפְשָׁר לוֹ לְמַחֲוֹת לְאִנְשֵׁי
17 בֵּיתוֹ, עַל מַעֲשִׂים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים, וְלֹא מִיָּחָה, נִתְפָּס עַל אִנְשֵׁי בֵּיתוֹ
18 – נענש על עבירות שעשו אנשי ביתו. וכל מי שיש בידו למחות
19 בְּאִנְשֵׁי עִירוֹ עַל מַעֲשִׂים שְׂאִינָם מִהוֹגְנִים, נִתְפָּס – נענש על מעשי
20 אִנְשֵׁי עִירוֹ. ואם אפשר לו למחות בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, כלומר, בכל
21 ישראל, וכגון מלך או נשיא שיראים מפניו ומקיימים דבריו, נִתְפָּס עַל
22 כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.
23 מבארת הגמרא את המאמר האחרון: אָמַר רַב פֶּפְאָה, וְהָנִי דְּבִי רִישׁ
24 גְּלוּתָא – ואותם אנשי בית ראש הגולה נִתְפָּסוּ עַל כּוּלֵי עֲלָמָא, לפי
25 שכל ישראל כפופים להם ויראים מפניהם, כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא,
26 מֵאִי דְּכָתִיב (ישעיה ג יד) בתוכחת הנביא לבני ירושלים 'ה' בְּמִשְׁפָּט
27 יָבֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ וְיִשְׁרְיוּ, שיש לתמוה, אִם שָׂרִים חָטְאוּ